

Hajdú Zoltán

ELKH KRTK RKI DTO, Pécs

hajdu.zoltan@krtk.hu

A kutatás a 134903 számú OTKA keretében folyik

Az államosodási folyamatok kérdőjelei Európában és peremterületein a XXI. században

- Kiinduló pontok

Az európai történeti- és földrajzi szemlélet jelentős részben államcentrikus

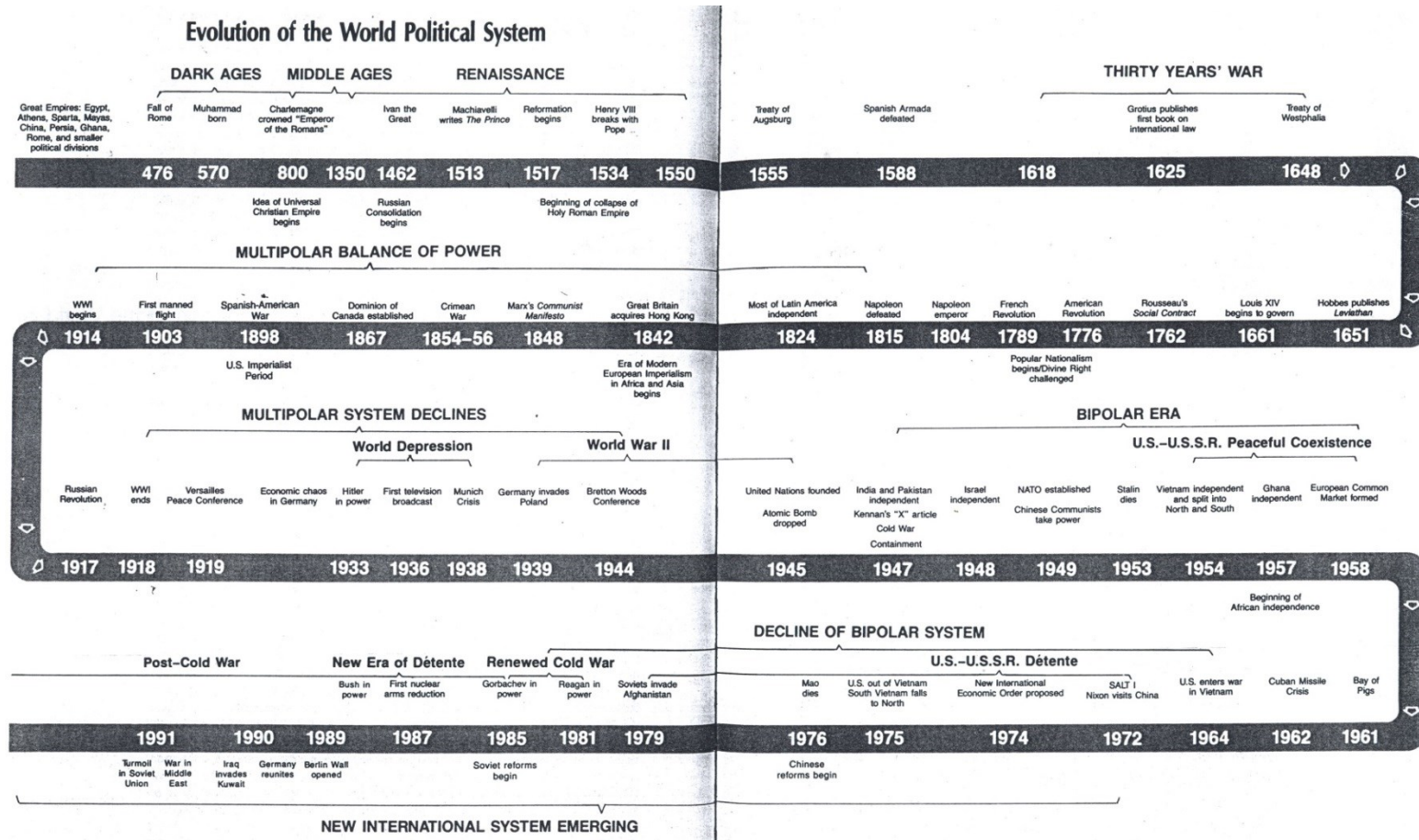
- Ha átlapozunk egy történelmi atlaszt, akkor szinte azonnal tudatosulhat mindenkiben, hogy az „államok színes foltjai” az elsődleges kialakulásuktól kezdve folyamatosan változtak
- Az „állam mint olyan” kutatása a klasszikus görög filozófiától kezdve (Platón, Arisztotelész) folyamatos kihívás és feladat
- Ma mintegy két tucatnyi tudomány kutatási alapkategóriája az állam
- Strabóntól kezdve (mintegy 2000 éve) a földrajztudomány az állam kutatója és szolgálója
- A regionális tudomány kialakulásától kezdve „államkutató” is

A mindenkori állam kihívása a mindenkori modernizáció?

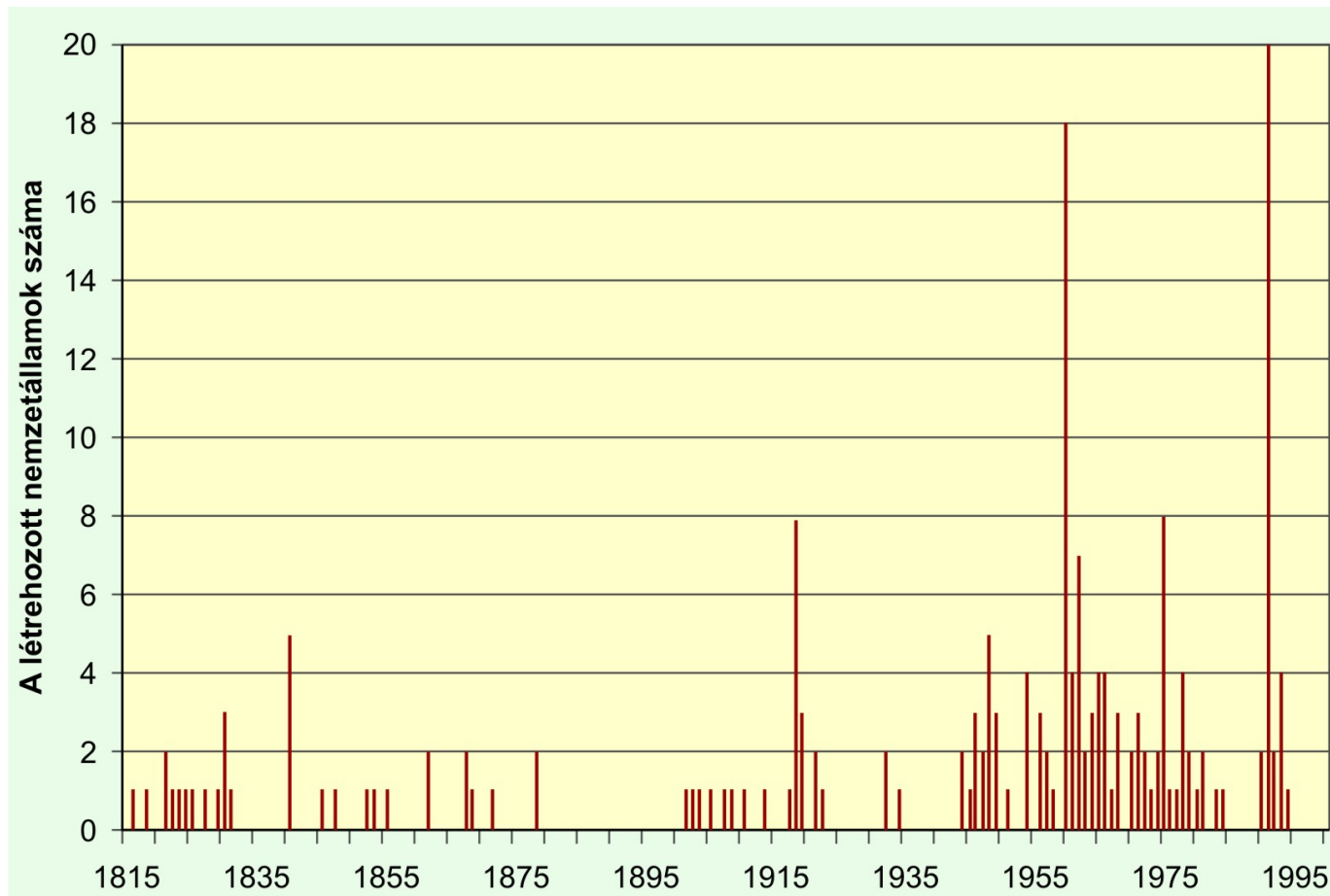
- Az állam létrejötte alapvető történelmi és modernizációs fordulat az „államtalan világhoz képest” Az elsődleges államkeletkezés vizsgálata ezért vált meghatározó, ideológiai, politikai kérdéssé a XIX. század közepétől. (A politikusnak készülő két későbbi magyar miniszterelnök - Teleki Pál 1903, Bárdossy László 1917 – államtudományi doktori értekezésének is a témája.)
- Az Óvilág területén az egymástól térben elkülönült államképződmények teljes térkitöltésűvé válási folyamatai szakaszosan mentek végbe
- A modern európai államrendszer 1648-ban jött létre
- Minden terület valamely államhoz tartozik egyértelműen, a globálisan teljes állami térkitöltés a XIX. század végére alakult ki

- Hosszú távú történeti folyamatok

Államosodás és a világ politikai rendszerének változásai

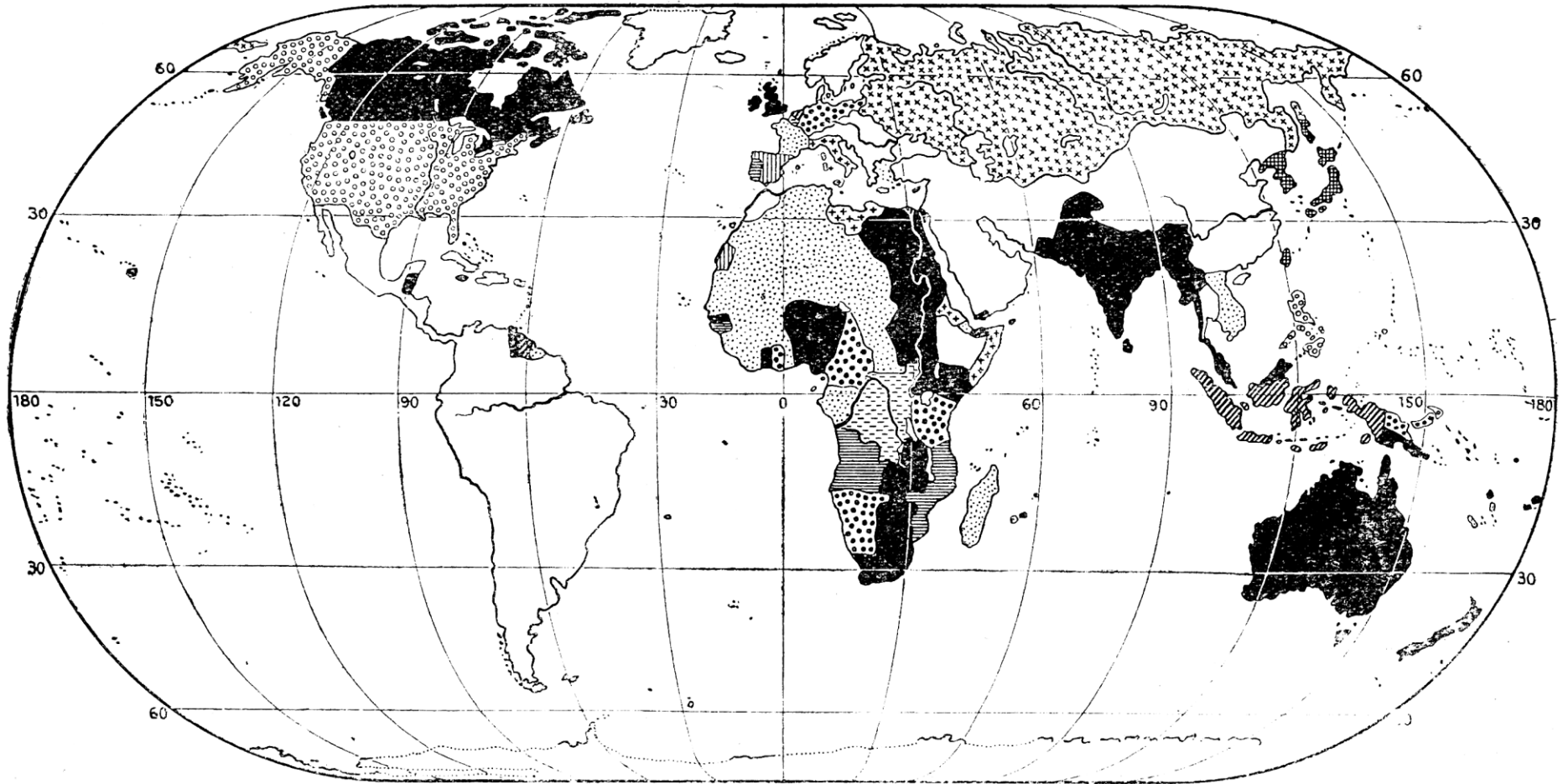
Államosodási folyamatok 1815 után

- A XX. század három háborúja (a véres I. és II. világháború, a „békés” hidegháború) újra rendezte a világ politikai felosztását, különösen Európa államföldrajza alakult át radikálisan

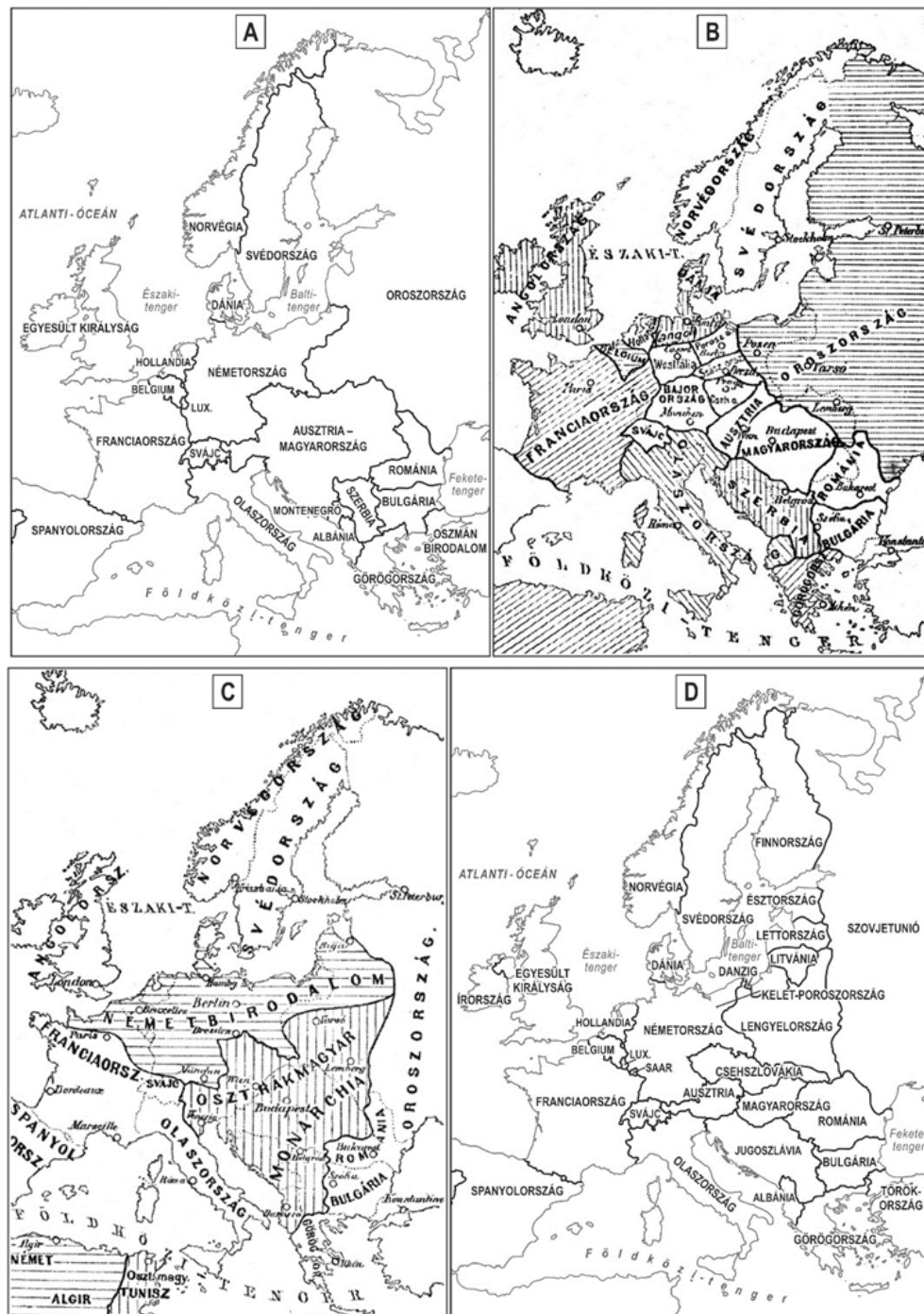

Gyarmatbirtokok 1914-ben.

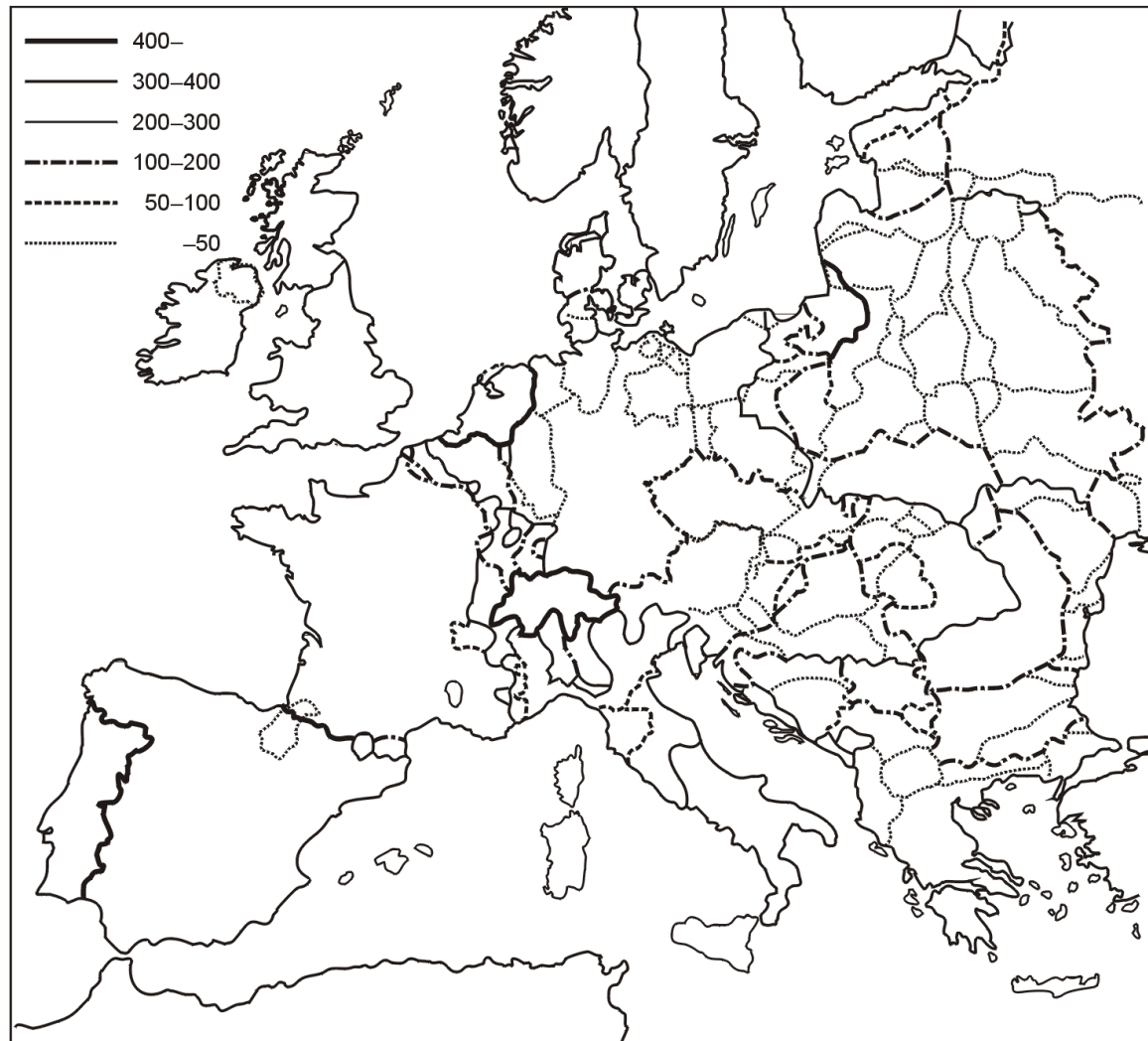

angol	német	portugál	spanyol	orosz
francia	németalföldi	olasz	amerikai	japán
		belga		

Az I. világháború „eredendő
bűn” volt Európával szemben

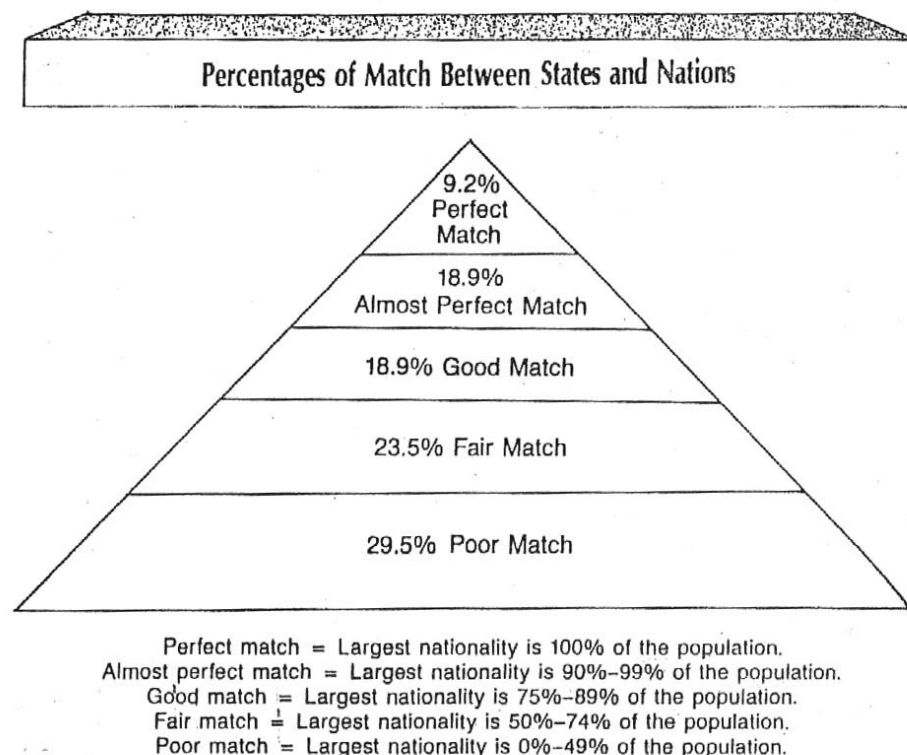

Az európai államterületek és határok változása 1648-tól

A nemzetek-nemzetállamok közötti globális „átfedés” nem változott a hidegháború alatt, Connor, 1979

- Az államok és nemzetek egymáshoz való viszonya globálisan problémás
- Európa maga sem birkózott meg a kihívással

Data source: Connor (1979).

A szocialista föderációk felbomlása a hidegháborús vereség után

- Megoldja-e az államosodási kihívások gordiuszi csomóját a XXI. század?

1. Asturias
2. Cantabria
3. Basque Country
4. La Rioja
5. Aran Valley
6. Andorra
7. Free County
8. Alsace
9. Jura
10. Switzerland
11. Savoy
12. Aosta Valley
13. Liguria
14. Ticino
15. Lombardy
16. Liechtenstein
17. South Tyrol
18. Veneto
19. Friuli-Venezia Giulia
20. Istria
21. Republika Srpska
22. Croatian Rep. of Bosnia-Herzegovina
23. Montenegro
24. Sandžak
25. Kosovo
26. Preveze Valley
27. Republic of Macedonia
28. Northern Epirus
29. Schleswig-Holstein
30. Aduge
31. Karachay-Cherkessia
32. Abkhazia
33. Kabardino-Balkaria
34. South Ossetia
35. Ingushetia
36. Chechnya
37. Dagestan
38. Adige
39. Nagorno Karabakh
40. Tayish-Mughan

Az államosodási „forró területek” Európában a XXI. század első felébe

- Az Egyesült Királyság kihívásai: Skócia, Észak-Írország
- Belgium: meddig tartható fenn a formális egység?
- Spanyolország: elég-e az autonómia, avagy az önállóság a valódi cél? (Baszkföld, Katalónia)
- Franciaország: Korzika
- A „bekerített Nyugat-Balkán” puskaporos hordó, vagy csak kuktafazék már?

Felelőtlen spekuláció vagy kibontakozási terv, 2021?

A peremterületeken minden mozgásba mehet át

- Nyugat-Szahara
- Líbia
- Izrael – Palesztina
- A legnagyobb „államtalán nép” – a kurdok és Kurdisztán
- A Kaukázus
- A Dnyeszter-menti Köztársaság
- Az „égő Kelet-Ukrajna”

Az ENSZ 2022. évi közgyűlésén felszólaló külügyminiszterek, kormány- és államfők beszédjei az orosz-ukrán háború tragédiája közben történeti kiinduló pontokból vetették fel az államosodás megoldatlan kérdéseit

Négy részben eltérő jellegű, eddig megoldatlan, de megoldásra váró forró szituáció

Oroszország és Ukrajna háborúja nem csak a poszt-szovjet térséget érinti, s ítélik meg és el saját pozícióit alapján az érintettek, de globális kihívásokat hordoz

Kína – Tajvan (mely nincs jelen az ENSZ-ben), „képviselőjévé az USA elnöke vált” (Eltávolodik-e az USA az általa is elfogadott „egy Kína” elvtől?)

Izraeli kormányfő: vissza kell térni a kétállami megoldás lehetőségének a kereséséhez (Otthon a társadalom egy része hazaárulónak minősítette)

Szerb elnök: Koszovó Szerbia része a nemzetközi jog és a még mindig érvényes ENSZ határozatok alapján (Teljes belső ellenzéki politikai támogatás is mögötte állt ebben a kérdésben)

Köszönöm a figyelmüket!